

УДК 658.152

В. Г. Фурик, к. е. н., доц.;

І. В. Кулик,

Т. В. Дремлюга, студ.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто теоретичні основи складання фінансового плану промислового підприємства. Запропоновано і наведено методику прогнозування та розроблення поточного фінансового плану відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку.

Вступ

Фінансове планування — це процес визначення обсягу фінансових ресурсів підприємства на довго-, середньо- та короткострокову перспективу за джерелами формування та основними напрямками їх цільового використання. Забезпечує вирішення основних завдань господарської діяльності через задоволення потреб підприємства у грошових ресурсах, виконання зобов'язань перед бюджетною системою і позабюджетними фондами, банківською системою, постачальниками, власними працівниками тощо.

Як засвідчує практика господарювання, вітчизняних і зарубіжних фірм, стабільна та ефективна діяльність суб'єктів господарювання можлива лише за наявності фінансового планування в короткостроковій та довгостроковій перспективі. Чим більше господарської самостійності надається підприємствам, тим актуальнішою стає необхідність планування їх виробничо-господарської і економічно-фінансової діяльності. Недооцінка ролі фінансового планування, його ігнорування призводить до значних економічних втрат.

В умовах ринкових трансформацій фінансове планування зазнало суттєвих змін. Центр фінансової роботи переноситься на мікроекономічний рівень. Кожне підприємство, незалежно від форми власності і господарювання, керується принципами самофінансування та прибутковості.

Питання визначення сутності і структури фінансового планування, ролі фінансових стратегій, підвищенню ефективності фінансової роботи і складання фінансових планів висвітлено у низці наукових праць та методичних розробок вітчизняних і зарубіжних учених-економістів.

Досліджуються теоретико-методологічні і методичні основи фінансового планування, якість формування фінансової стратегії і тактики підприємств, ролі прогнозування, обґрунтовуються методики складання оперативних планів, запропоновані комплексні (рейтингові) показники оцінки фінансового стану з використанням економіко-математичних методів і ін [1—5]. Однак залишаються ще дискусійними питання визначення суті, ролі, форми і структури фінансового плану підприємства [1]. Ряд економістів розглядають фінансовий план як складову бізнес-плану що, на погляд авторів, звужує економічну суть і знижує значення фінансового планування в господарській діяльності підприємств.

Кількість і якість методичних розробок і практичних рекомендацій з питань фінансового планування не в повній мірі задовольняє потреби суб'єктів господарювання.

Актуальність проблеми зумовлена також, по-перше, необхідністю розробки збалансованого за грошовими надходженнями і витратами структури фінансового плану підприємства, де б знайшли повне відображення усі (або переважна більшість) грошових потоків підприємства в частині надходжень і витрат і, по-друге, необхідністю відповідності фінансового плану національним стандартам бухгалтерського обліку в частині фінансової звітності.

Виходячи із актуальності ряду проблем в галузі фінансового планування і не претендуючи на їх основне вирішення, вважаємо за необхідне на основі узагальнення деяких сучасних методик і по-

ложень запропонувати власні підходи відносно складання фінансового плану сучасного підприємства.

Основною метою нашого дослідження є внесення пропозицій по складанню збалансованого в частині вхідних і вихідних грошових потоків фінансового плану сучасного підприємства.

Вирішення основної задачі в свою чергу об'єктивно передбачає дослідження і аналіз впливу окремих чинників і сторін на процес фінансового планування:

- виявлення суті і ролі фінансового прогнозування;
- збалансування показників фінансового плану підприємства за запропонованою авторами статті формою та структурою із здійсненням конкретних розрахунків і внесенням деяких пропозицій.

Предметом дослідження є фінансова діяльність сучасного підприємства в частині фінансового планування.

Аналіз структури планування фінансової діяльності підприємств

Як відомо, в залежності від цільового призначення і структури фінансове планування охоплює процеси прогнозування окремих показників і фінансового стану в цілому, розробку стратегічних, довгострокових, поточних та оперативних планів. Розробці показників фінансового плану має передувати прогнозування. Фінансове прогнозування визначається як передбачення обсягу та напрямів розміщення фінансових ресурсів підприємства на певний термін наперед шляхом вивчення динаміки розвитку підприємства як суб'єкта господарської діяльності на фоні реалії економічного життя [2].

Прогнозування, на нашу думку, визначається загальним станом розвитку економіки та тими чи іншими чинниками, що забезпечують її розвиток. Наприклад, покращення економічної ситуації, в період економічного поживлення і піднесення економіки, супроводжується зростанням обсягів виробництва, рівня рентабельності роботи підприємств, прискоренням руху основного і оборотного капіталу, зниженням рівня ринкових цін, підвищенням рівня платоспроможності суб'єктів господарювання і іншими позитивними тенденціями. Позитивні і негативні тенденції економічного розвитку мають бути враховані фінансовими службами під час розробки фінансових прогнозів і планів на макро- та мікроекономічному рівні. З недостатньо виявленими і врахованими чинниками, що впливають на фінансовий стан підприємства, розроблений фінансовий план буде нереальним, або таким, що підлягатиме кардинальному коригуванню.

Міжнародний валютний фонд, досконало вивчаючи тенденції економічного розвитку окремих регіонів і країн світу, достатньо точно і вірно визначає рівень інфляційних процесів, що надає змогу знижувати рівень ризиків і втрат при наданні кредитів. Однак аналіз досліджуваних літературних джерел свідчить про недостатність наукових розробок у сфері розробки фінансової стратегії підприємств, що позбавляє підприємства низки переваг, які реалізуються в ході фінансового планування.

Ми вважаємо, що прогнозування має починатися із розробки найважливіших фінансово-економічних показників: обсягів реалізаційних надходжень, прибутку, амортизаційних відрахувань, відрахувань і платежів до бюджету і позабюджетних фондів, інвестиційного розвитку підприємства та інших, і не може обмежуватись лише одним показником, яким би він за своєю значимістю не був.

На основі отриманих прогнозів складаються стратегічні фінансові плани підприємства, які спрямовані на довго- і середньострокову перспективу і забезпечують повну конкретизацію ключових для підприємства фінансових цілей. Стратегічний план підприємства має певні відмінності від довгострокового, оскільки детальніше охоплює сфери і показники його діяльності, забезпечуючи досягнення поставлених цілей. Довгострокові плани забезпечують визначення майбутніх числових значень активів та інвестицій з визначенням відповідних джерел фінансування. При складанні довго- і середньострокових фінансових планів надто важливим є визначення величини грошових потоків, які надають можливість узгоджувати потреби грошових ресурсів з джерелами їх надходження.

Поточні плани складаються на основі прогнозованих показників стратегічних і середньострокових планів, передбачають певну деталізацію стратегічних планів в розрахунку на рік. Поточні плани дають можливість визначити джерела фінансування розвитку підприємства, детально сформулювати структуру доходів і витрат, активів на кінець планового періоду, отримати інформацію

про рух грошових коштів підприємства протягом планового періоду.

Відповідно до чинного законодавства підприємства державного сектору зобов'язані складати поточні фінансові плани, за обов'язково-визначеною формою, а підприємствам недержавної форми власності розробляти такі плани рекомендовано.

Аналіз структури фінансового плану і методики його складання за обов'язковою формою засвідчує, що в такому плані не балансуються грошові потоки в частині надходжень і грошові витрати, не знаходить відображення структура доходів і витрат, а форма плану не відповідає формам фінансової звітності за системою міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку (форма № 2 «Звіт про фінансові результати» і форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів») [8, 9].

Оперативне фінансове планування доповнює систему поточного фінансового планування і є його невід'ємною умовою. Це більш короткострокове в порівнянні з поточним плануванням, яке забезпечує конкретизацію річних поточних планів. Оперативні плани надають можливість здійснювати систематичний контроль за забезпеченням неперервності виробничого процесу та значно підвищити ефективність фінансово-господарської діяльності. Більшість вітчизняних учених вважають, що оперативне фінансове планування має включати складання платіжного календаря, касового плану і розрахунок потреби в короткостроковому кредиті [2, 3, 6].

У платіжному календарі наводяться платежі, що стосуються поточної діяльності підприємства і які планується здійснити протягом певного планового періоду в ті чи інші моменти часу. Платіжний календар розробляють, як правило, на поточний місяць з розбиванням на декади (10 днів) або тижні, а в разі потреби більш систематичного здійснення платежів — щоденно.

Касовий план — це план обігу готівки підприємства, що розробляється з метою контролю за її надходженням та витрачанням. Як правило, касовий план розробляється на квартал і у встановлений строк подається до комерційного банку, з яким підприємство має договір про розрахунково-касове обслуговування.

Потребу у короткостроковому кредиті, на нашу думку, доцільно визначати, виходячи із показників поточного (річного) фінансового плану у випадку, коли доходна частина балансу грошових надходжень недостатня для покриття необхідних для підприємства грошових витрат, чи то для забезпечення величини нормативу власних оборотних коштів. Нестача грошових ресурсів може бути визначена також і в ході оперативного фінансового планування, чи господарської діяльності підприємства.

Як відомо, різні види фінансових планів вирішують різні завдання. Так довгострокове і середньострокове планування має забезпечувати ефективне здійснення капіталовкладень, належні темпи залучення інвестицій, зростання обсягів виробництва та задоволення соціальних потреб колективів.

Планування основних показників фінансової діяльності

Розробку фінансового плану підприємства доцільно, на наш погляд, розпочинати з прогнозування. Достовірний прогноз забезпечить більш обґрунтоване складання оперативних і поточних планів, допоможе запобігти допущенню серйозних помилок і прорахунків, забезпечить розвиток підприємства на перспективу.

Отримати достовірний прогноз не легко і можливо, лише врахувавши найважливіші тенденції розвитку ринкового середовища і самого підприємства. Прогнозування обсягів виробництва і продаж, витрат і рентабельності роботи підприємства слід здійснювати, враховуючи сучасну тенденцію зростання цін на енергоносії (газ, кам'яне вугілля, паливно-мастильні матеріали і ін.). Важливе значення має приділятися вивченню змін ринкової кон'юнктури, які відбуваються в умовах насичення ринку високоякісними товарами і загостренням конкурентної боротьби.

Прогнозування основних показників, здійснимо на прикладі діяльності окремого підприємства.

Таблиця 1

Прогноз основних фінансово-економічних показників ВАТ «Керамік» на 2008—2010 рр.

Показники	Базовий 2007 р.	2008 р., в т. ч.:					2009 р.	2010 р.
		I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	Всього 2008 р.		
1. Обсяги продаж в натуральному виразі (тис. од.)	880,0	315,0	441,0	504,0	510,0	1770,0	2240,0	2440,0

Показники	Базовий 2007 р.	2008 р., в т. ч.:					2009 р.	2010 р.
		I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	Всього 2008 р.		
2. Ціна одиниці реалізованої продукції (грн.)	1,07	1,1	1,15	1,6	1,6	1,399	1,65	1,71
3. Обсяг продаж в грошовому виразі (тис. од.)	940,0	346,5	507,1	806,4	816,0	2476,0	3696	4172,4
4. Валові втрати (тис. грн.)	660,0	289,8	427,8	680,4	688,5	2106,3	2956,8	3562,4
5. Витрати на одиницю реалізованої продукції (грн.)	0,75	0,92	0,97	1,35	1,35	1,19	1,32	1,46
6. Прибуток від господарської діяльності (тис. грн.)	280,0	56,7	79,3	126,0	127,5	369,7	739,2	610,0
7. Обсяг довгострокових кредитів (тис. грн.)	850,0	1200,0	300,0	50,0	—	2400,0	—	—
8. Обсяг короткострокових кредитів (тис. грн.)	—	55,0	55,0	55,0	60,0	325,0	—	—

Розрахунок планових фінансово-економічних показників здійснюється на 2008—2010 рр. з поквартальним їх визначенням в 2008 році. Основною метою складення прогнозу є розрахунок обсягів продаж, цін і витрат на реалізацію в умовах тенденції зростання цін на енергетичні ресурси. Передбачимо, наприклад, що витрати на газ, кам'яне вугілля і паливно-мастильні матеріали для підприємства зростуть протягом 2008 р., в порівнянні з 2007 р. в 1,6 рази, в 2009 — в 1,8, а в 2010 — в 1,95 рази. В такій ситуації залишатись на рівні 2007 року в обсягах виробництва і цінах реалізації підприємство не в змозі оскільки як показує розрахунок наведених в таблиці показників, уже за підсумками III кварталу 2008 року, витрати на одиницю реалізованих товарів перевершили б ціну товарів, що реалізуються ($1,35 > 1,07$).

Проведений аналіз засвідчує, що в таких умовах основним чинником, який забезпечить безбिटковість роботи підприємства, є значне збільшення обсягів виробництва і реалізації виробленої продукції та деяке зростання цін на власні товари.

Однак збільшення обсягів виробництва за рахунок власних джерел фінансування при певному ресурсному потенціалі обмежено і потребує додаткових інвестицій. Додаткові інвестиції мають бути направлені в модернізацію наявного виробничого устаткування та впровадження нової технологічної лінії по основному та допоміжному виробництву.

На впровадження нової технологічної лінії і модернізацію наявного устаткування підсобного виробництва підприємство має отримати в 2008 році довгостроковий кредит в сумі 2,4 млн грн з майбутнім погашенням протягом 6 років, а також і короткостроковий кредит в сумі 325 тис. грн для поквартального поповнення нормативу обігових коштів.

Лише за таких умов підприємство в змозі забезпечити розширення виробництва і зростання обсягів продаж та одержання прибутку в розмірах, які забезпечили б вирішення виробничих і соціальних задач. Як показують розрахунки, за підсумками господарської діяльності в 2008 році обсяги реалізації зростуть в порівнянні з 2007 роком більше ніж у 2 рази, в 2009 році — в 2,2, в 2010 — в 2,8 рази. Обсяг продаж, відповідно, — в 2,6, 3,9, і 4,4 рази. Перевищення темпів зростання обсягів продаж в грошовому виразі над темпами зростання обсягів продаж і натуральному виразі пояснюється об'єктивно-необхідним зростанням цін на товарну продукцію.

Дані таблиці 1 показують, що витрати на виробництво одиниці реалізованої продукції почнуть суттєво збільшуватись уже в I-му кварталі 2008 року, як результат зростання ринкових цін на енергетичні ресурси. Підвищення цін на енергоносії, в порівнянні з 2007 роком, супроводжуватиметься збільшенням витрат на одиницю реалізованої продукції в 2008 році в 1,6 рази, в 2009 р. — в 1,8 рази і в 2010 р. — в 1,9 рази, в той час як ціни одиниці реалізованої продукції зростуть відповідно в 1,3, 1,5 і 1,6 рази. Це в цілому — об'єктивний прогноз, враховуючи той факт що в наступні періоди, починаючи з 2011 року, ціни стабілізуються, а ринок стане більш насиченим, що створить умови для зниження витрат на виробництво і ринкової ціни. Із наведених розрахунків доцільно

зробити певні висновки.

По-перше, прогнозування обсягів виробництва і продаж необхідно здійснювати у взаємозв'язку з витратами, враховуючи сучасну тенденцію зростання цін на енергоносії та рівень конкуренції на товарному ринку. По-друге, обсяги виробництва сучасного підприємства визначаються рівнем розвитку інвестиційного процесу і зокрема, кредитного ринку. По-третє, єдиним способом запобігання спаду виробництва і банкрутства підприємств в умовах зростання цін на енергоносії є збільшення обсягів виробництва, на основі впровадження сучасної техніки і новітніх технологій.

Розробка структури і показників поточного плану

Поточні фінансові плани надають можливість точніше визначити джерела фінансування діяльності підприємства, структуру доходів, отримувати інформацію про рух грошових коштів і тим самим дієво впливати на процес надходження і витрачання грошових ресурсів підприємства та забезпечувати його платоспроможність і ліквідність. На відміну від поточних, оперативні фінансові плани передбачають поділ річних на коротші терміни і характеризують фінансову стратегію підприємства з урахуванням обсягів виробництва і реалізації, чинної системи оподаткування, середніх ставок за кредитами тощо.

Надзвичайно важливою і складною задачею, що має бути вирішена в ході складання поточного плану є врахування всіх грошових надходжень і всіх грошових витрат підприємства. Для вирішення цієї задачі доцільно фінансові плани оперативно доповнювати розробками балансів грошових потоків, таблиць доходів і витрат, визначенням точки беззбитковості та ін.

Важливо також забезпечити відповідність структури поточного плану сучасним формам фінансової звітності, зокрема, Звіту про фінансові результати (П(с)БО — 3, ф. № 2) і Звіту про рух грошових коштів (П(с)БО — 4, ф. № 3).

Наведені в розробленій авторами таблиці 2 форма і зміст фінансового плану підприємства ТОВ «Побутприлад» відповідають таким вимогам і можуть бути застосовані сучасними підприємствами.

Таблиця 2

Фінансовий план підприємства ТОВ «Побутприлад» на 2008 рік

Доходи	Базовий 2007 р.	Плановий 2008 р.	У тому числі за кварталами			
			I	II	III	IV
I. ДОХОДИ						
1. Дохід (виручка) від реалізації продукції у тому числі:	900	990	247	247	247	249
а) акцизи у складі доходу	—	—				
б) ПДВ у складі доходу (податкове зобов'язання)	150	165	41	41	41	42
в) інші непрямі податки	—	—				
г) знижки до цін і повернення товарів покупцями	—	—				
2. Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів (п.1 — п.1а — п.1б — п.1в — п.1г)	750	825	206	206	206	207
3. Інші операційні доходи (від операційної оренди активів, операційних курсових різниць, відшкодування раніше списаних активів, дохід від реалізації зайвих оборотних засобів (крім інвестицій))	30	32	8	8	8	8
4. Доходи від участі в капіталі (від інвестицій в інші підприємства)	12	12	3	3	3	3
5. Доходи від іншої фінансової діяльності (дивіденди і відсотки, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів від участі в капіталі))	3	8	2	2	2	2
6. Інші доходи (від реалізації необоротних активів і майнових комплексів, від неопераційних курсових різниць, доходи, які	7	9	2	2	2	2

Доходи	Базовий 2007 р.	Плановий 2008 р.	У тому числі за кварталами			
			I	II	III	IV
виникають в процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю)						
7. Доходи від подій, які відповідають означенню надзвичайних	4	—	—	—	—	—
8. Всього доходів від звичайної та надзвичайної діяльності (валовий дохід) (п.1 + п.3 + п.4 + п.5 + п.6 + п.7)	956	1051	262	262	262	265
9. Чистий дохід від звичайної та надзвичайної діяльності (п.2 + п.3 + п.4 + п.5 + п.6 + п.7) або (п.8—п.1а—п.1б—п.1в—п.1г)	806	886	221	221	221	223
II ВИТРАТИ НА ЗДІЙСНЕННЯ ЗВИЧАЙНОЇ І НАДЗВИЧАЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ						
10. Витрати на здійснення основної операційної діяльності	590	639	160	160	160	159
11. Витрати на здійснення іншої операційної діяльності	5	6	1,5	1,5	1,5	1,5
12. Адміністративні витрати	40	40	10	10	10	10
13. Витрати на збут	90	92	23	23	23	23
14. Втрати від участі в капіталі	6	4	1	1	1	1
15. Витрати на здійснення іншої фінансової діяльності	1	3	0,5	0,5	0,5	1,5
16. Витрати, що пов'язані з отриманням інших доходів (не пов'язаних з операційною діяльністю)	3	2	0,5	0,5	0,5	0,5
17. Витрати на здійснення операцій, які відповідають означенню надзвичайних подій	2	—	—	—	—	—
18. Сумарні витрати на здійснення звичайної та надзвичайної діяльності (п.10 + п.17)	737	786	196,5	196,5	196,5	196,5
III. ПРИБУТОК						
19. Прибуток від звичайної та надзвичайної діяльності (до оподаткування) (п.9—п.18)	69	100	24,5	24,5	24,5	24,5
IV. ІНШІ НАДХОДЖЕННЯ (крім доходів і прибутку)						
20. Асигнування із бюджету (покриття витрат дитячих дошкільних установ)	160	160	40	40	40	40
21. Інші асигнування із бюджету	—	—				
22. Довготермінові кредити банків	8	8	2	2	2	2
23. Надходження від податкових органів	—	—	—	—	—	—
24. Короткострокові і середньострокові кредити банків	—	—	—	—	—	—
25. Акцизи, що надійшли у складі виручки від реалізації (суми минулих періодів)	—	—	—	—	—	—
26. Надходження коштів від працівників підприємства	28	28	7	7	7	7
27. Економія від зниження вартості робіт, що виконані господарським способом	23	14	3,5	3,5	3,5	3,5
28. Разом інших надходжень за розділом IV.	219	210	52,5	52,5	52,5	52,5
V. ВИПЛАТИ НА ВИДАТКИ (з прибутку і інших джерел)						
Видатки із прибутку						

Доходи	Базовий 2007 р.	Плановий 2008 р.	У тому числі за кварталами			
			I	II	III	IV
29. Податки на прибуток	17	25	6	6	6	7
30. Закупівля нового устаткування, монтажні роботи	16	28	7,5	7,5	7,5	5,5
31. Поповнення обігових коштів	15	20	5	5	5	5
32. Сплата відсотків за довгостроковими креди- тами	5	4	1	1	1	1
33. Утримання вищих органів управління	7	10	2	2	2	4
34. Витрати на матеріальне заохочення	9	13	3	3	3	4
35. Використання прибутку минулих років	—	—	—	—	—	—
36. Всього витрат за рахунок прибутку	69	100	24,5	24,5	24,5	26,5
37. Залишок нерозподіленого прибутку	—	—	—	—	—	—
Інші виплати і витрати за рахунок доходів і надходжень, відображених в розділі I і IV.						
38. ПДВ, що сплачений у формі податкового кредиту	70	77	19	19	19	20
39. ПДВ, сплачений в бюджет (п. 1б — п. 38)	80	88	22	22	22	22
40. Витрати на соціальний розвиток (житлово-комунальна сфера)	59	50	12	12	12	14
41. Витрати на утримання дитячого садка	160	160	40	40	40	40
42. Збільшення податкових зобов'язань	—	—	—	—	—	—
43. Інші витрати і виплати за рахунок доходів і надходжень	—	—	—	—	—	—
44. Всього виплат і видатків за розділом V (п. 36 + 38 + 39 + 40 + 41 + 42 + 43)	438	475	117,5	117,5	117,5	122,5
45. Сумарні доходи і надходження протягом року	1175,0	1261	314,5	314,5	314,5	317,5
46. Сумарні витрати і виплати протягом року	1175,0	1261,0	314,0	314,0	314,0	319,0
Залишок грошових ресурсів на кінець року	—	—	—	—	—	—

У структурі наведеного фінансового плану (таблиці 2) — п'ять розділів:

- I Доходи
- II Витрати на здійснення звичайної і надзвичайної діяльності
- III Прибуток
- IV Інші надходження (крім доходів і прибутку)
- V Виплати та видатки

У першому розділі «Доходи» відображаються доходи від всіх видів діяльності підприємства: дохід (виручка) від реалізації, без відрахувань від суми отриманого доходу непрямих податків та інших платежів до бюджету (ПДВ, акцизи, знижки до цін та інше).

Окремими пунктами відображаються і інші операційні доходи: від операційної оренди активів, операційних курсових різниць, відшкодування раніше втрачених активів, дохід від реалізації надлишкових оборотних засобів, доходи від участі в капіталі інших підприємств; дохід від іншої фінансової діяльності, дивіденди і відсотки, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів від участі в капіталі); інші можливі для підприємства доходи. В цьому розділі відображаються також і доходи від подій, які відповідають визначенню надзвичайних, що надає змогу підприємству передбачити всі види можливих доходів. Для зручності та перевірки правильності здійснення розрахунків непрямих податків, прибутку від звичайної та надзвичайної діяльності в першому розділі окремими рядками відображаються ПДВ, акцизи та інші надходження у складі виручок від реалізації, обчислено величину чистого доходу (як різницю між сумою загальних доходів і сумою непрямих податків, повернень та уцінок товарів, що реалізовані покупцям). Доцільність відображення всіх видів доходів і податкових сум, що надходять підприємству у складі виручки від реалізації зумовлена тим, що такі дані є необхідними для обчислення податків, які сплачуються в бюджет, а

також для визначення величини прибутку, що розподіляється на підприємстві впродовж планового періоду.

У другому розділі «Витрати на здійснення звичайної та надзвичайної діяльності» відображаються всі витрати і втрати, що мають місце в діяльності підприємства. Виділення витрат на здійснення операційної діяльності (окремо основної і іншої), адміністративних витрат і витрат на збут, витрат від участі в капіталі, витрат на здійснення іншої фінансової діяльності, витрат, що пов'язані з отриманням інших доходів, операцій, які відповідають означенню надзвичайних подій, забезпечує визначення величини прибутку, аналізу ефективності діяльності підприємства та інше.

В третьому розділі «Прибуток» визначена сума прибутку від здійснення звичайної і надзвичайної діяльності за методикою «Звіту про фінансові результати». Завдяки такій методиці досягається можливість проаналізувати відповідність розподілу прибутку умовам прийнятої на підприємстві методики, виокремити величину прибутку від звичайної та надзвичайної діяльності, прогнозувати майбутні доходи і витрати, прибутки без врахування впливу надзвичайних подій.

Четвертий розділ «Інші надходження (крім доходів і прибутку)» об'єктивно необхідний підприємству для визначення суми грошових надходжень, що не пов'язані із здійсненням звичайної і надзвичайної діяльності, (асигнування із бюджету, отримані кредити, надходження від податкових органів, власних працівників та інше). Врахування не пов'язаних з основною діяльністю надходжень дозволяє підприємству визначити повний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для здійснення всіх видів розрахунків та платежів.

У п'ятому розділі «Виплати та видатки» відображаються всі виплати і видатки, які здійснюються за рахунок прибутку і інших надходжень, що не знайшли свого відображення в процесі здійснення виробничої і невиробничої діяльності. Джерелами таких видатків і платежів є отриманий підприємством прибуток, а також отриманий у формі податкового зобов'язання ПДВ, інші надходження.

Висновки і пропозиції

Складений за наведеною методикою фінансовий план підприємства має певні переваги і зручності порівняно із наявною обов'язковою формою.

1. В запропонованому плані відображаються всі види можливих грошових надходжень і витрат підприємства, які забезпечують процес операційної, інвестиційної та фінансової діяльності і коло яких може змінюватись.

2. Грошові надходження і грошові витрати балансуються. Визначається сума прибутку і основні напрямки його використання. Враховуючи визначальне значення прибутку в питаннях виробничого і соціального розвитку колективу, його величину виділено із складу доходів і витрат окремими пунктами, виходячи із того, що прибуток є складовою доходів підприємства. Важливим є визначення прибутку від здійснення операційної, інвестиційної, фінансової та іншої діяльності.

3. Виділення у складі операційної діяльності адміністративних витрат та витрат на збут створює можливість і певні зручності в процесі аналізу структури витрат підприємства, контролю за величиною таких витрат.

4. Структура наведеного фінансового плану відповідає формам статистичної звітності (ф. № 2 і ф. № 3), що побудовані на принципах і вимогах міжнародних і національних Стандартів бухгалтерського обліку (П(с)БО — 3 і П(с)БО — 4) і створює умови для впровадження нової системи оподаткування прибутку у відповідності названим стандартам.

5. Враховуючи надзвичайно важливе значення довгострокових інвестицій, доцільно, на наш погляд, розробляти окремий план надходжень і витрат на здійснення інвестиційної діяльності. Складання такого плану дозволить визначити загальні обсяги довгострокових інвестицій на наступний рік і перспективу, структуру інвестицій за джерелами фінансування та проконтролювати хід освоєння інвестицій під капіталовкладення. Порівняння планових і фактичних показників плану інвестиційного забезпечення допоможе контролювати хід інвестиційної діяльності, виявити економію чи перевитрати на реалізацію інвестиційних проектів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білик М. Д. Фінансове планування на підприємствах в сучасних умовах / М. Д. Білик // Фінанси України. — 2006. — № 4. — С. 133

2. Фінансова діяльність підприємства: [підручник] / О. М. Бандурка, М. Я.Коробов, П. І.Орлов, К. Я.Петрова. — К.: Лібра, 2002. — 304 с.
3. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: [підручник] / В. М. Шелудько. — К.: Знання, 2006. — 439 с.
4. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: [підручник] / А. М. Поддєрьогін. — К.: КНЕУ.
5. Шеремет А. Д. Финансы предприятий / А. Д.Шеремет, Р. С.Сайфулин. — М.: ИНФРА-М, 1998. — 343 с.
6. Кірійцев Г. Г. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / Г. Г. Кірійцев — К.: ЦУЛ, 2002. — 268 с.
7. Іванова В. В. Планування діяльності підприємства: [навч. посіб.] / В. В. Іванова. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 472 с.
8. Національні Стандарти бухгалтерського обліку [нормативна база]. — Х.: Фактор, 2000. — 200 с.
9. Посібник з переходу на нову систему бухгалтерського обліку. — Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) і федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України. — К.: ФПБАУ, 2000. — 301 с.

Рекомендована кафедрою фінансів і кредиту

Надійшла до редакції 2.05.08
Рекомендована до друку 20.05.08

Фурик Василь Григорович — доцент; **Кулик Інна Миколаївна** — асистент.

Кафедра фінансів і кредиту.

Дремлюга Тетяна Вікторівна — студентка Інституту менеджменту, екології, економічної та екологічної кібернетики.

Вінницький Національний технічний університет